מפניני הפרשה - מאמר

זהירות, שדה מוקשים!

אחד מחכמי ישראל קרא את הפסוק שבפרשתנו בפרק ח' פסוק ח': "**ואכלת את כל העמים אשר ה' אלוקיך נותן לך, לא תחוס עינך עליהם ולא תעבוד את אלוהיהם, כי מוקש הוא לך**".

עצר, הניד את ראשו כמשתומם, וחזר שוב וקרא את הפסוק, ולבסוף לא כבש את תמיהתו, ואמר: הפלא ופלא! כתוב לא תעבוד את אלוהיהם – מדוע כי מוקש הוא לך. והתמיה הגדולה - ואם העבודה הזרה לא הייתה מוקש, כלום מותר היה לעובדה?!...

אכן, שאלה נפלאה! מדוע הכתוב נותן טעם לאיסור עבודת אלילים? ועוד, הלא הלכה פסוקה היא שעבודה זרה אסורה אפילו אם אינה מוקש, ואפילו אם על ידה יכול האדם להציל עצמו - יהרג ואל יעבור!

ומה התשובה? מן הסתם תשובות רבות יש לשאלה זו, אולם נראה לומר תשובה שיש בה היבט אקטואלי לגבינו, תשובה שהופכת את הפסוק לפסוק של הכוונה והדרכה לכל אחד מאיתנו.

בודאי שהאיסור לעבוד עבודה זרה הוא האיסור החמור ביותר בתורה, ונשנה למעלה מחמישים פעמים, ואסור בכל תנאי.

אפילו אם יבוא נביא אמת ויאמר שנצטווה בהוראת שעה, באופן חריג, שיעבדו עבודה זרה, וייחם לה כוחות עליונים, יטען שאם מקטירים לכוכב פלוני, או למזל פלוני, ניתן לשאוב את השפעתו וליהנות מסגולתו – לעושר, לאושר, לברכה, ויביא הוכחות לכך: ויטען - אם תעבדו לכוכב פלוני וירד מטר. ואם תעבדו לכוכב פלוני, תבריאו, וכן אם תעבדו למזל פלוני – תקבלו שפע טובה. יתכן שיהיו אנשים שיאמרו: "**נכון, שהדבר אסור - אבל זה כדאי ומשתלם, נעבור על האיסור, כדי להרוויח את הרווח**".

לפיכך בא הקב"ה ומזהיר: "**לא תעבוד את אלוהיהם - כי מוקש הוא לך**". דע לך שאין מרוויחים מאיסורים, והפירות שתקטוף מהעבודה הזרה יהיו פירות באושים! ואכן שלושת אלפי שנות ניסיון מר הוכיחו זאת באין סוף הוכחות: לא היה אדם שהרוויח מעבירה!

בימי נבוכדנצר השתחוו ישראל לצלם, סברו להרוויח את אהדת השלטון. התשובה ניתנה בגזירת המן, שקיבל רשות גורפת להשמיד להרוג ולאבד. אמרו חז"ל "**כל המלווה בריבית נכסיו מתמוטטים**" - יתכן שיחשוב שהוא מרוויח, ויתכן שכך יהיה בטווח הקצר. ואחר כך תבוא מפולת ותגרוף הכל, תתמוטט עד כלה.

אמרו חז"ל: "**אם נטלת את שאינו שלך, את שלך יטלו ממך**". וכן "**הכובש שכר שכיר, נכסיו יורידן לטמיון**". ועוד "**המסייר נכסיו בשבת, יורד מנכסיו**". וכן "**אדם הנושא ונותן בפירות שביעית** (שאסורים בסחורה), **לסוף מוכר את מטלטליו...מוכר את ביתו...מוכר את עצמו לעבד**"..."מה שהשקר מרוויח, ההפסד מקוזז"..."**אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת**".

בקיצור: לא מרוויחים שום דבר מעבירה. יתכן וזו נראית הדרך הקלה וקצרה לרווח מהיר. אבל זו דרך העוברת על פני שדה מוקשים: "...**ולא תעבוד את אלוהיהם, כי מוקש הוא לך**". והרי אפילו בדברים שאינם אסורים מן התורה, כגון עשיית מלאכה מפלג המנחה (כשעה ורבע לפני כניסת שבת) – אמרו חכמים שהעובד בזמן זה לא יראה ברכה מאותה עבודה, קל וחומר למי שעובר עבירה ממש!

בין אדם לחבירו

אסור לספר על אדם שעבר על מצווה כלשהי – בין מצווה מדאורייתא, ובין אם היא מדרבנן, ואפילו סייג שתיקנו חכמים או מנהג מקובל. מאחר ומעשים כאלו הם שליליים בעיני התורה, הסיפור עליהם נחשב כסיפור בגנות המבצעים אותם. לפיכך אסור לספר על אירוע שבו עבר פלוני על הלכה, אפילו כשהמדובר בהלכה שהרבה מהמוני ישראל אינם נזהרים בה.

היות והתורה מעמידה בראש סולם עדיפויותינו את לימוד התורה וגמילות החסדים, אסור לומר על אדם אחר שהוא מתרשל בתחומים אלו.

שואל ומשיב

חשוב!! עקב העובדה שבהצעות של חברות טיולים נכלל גם כניסה לכנסיות

שאלה: האם מותר ליהודי להיכנס או לבקר בכנסיה נוצרית?

תשובה: במסכת עבודה זרה יז. מובא - שאסור אפילו להתקרב לפתח הבית של עבודה זרה, שנאמר:"אל תקרב אל פתח ביתה" (משלי פרק ה' ח'). כן כתבו התוספות שם.

הרמב"ם בפירוש המשנה במסכת עבודה זרה שם כתב, שכל עיר השייכת לאומה מן אומות העולם עובדי עבודה זרה, ויש להם בתוכה בית תפילה, שהוא בית עבודה זרה, מעיקר הדין היה צריך לאסור לדור באותה עיר.

אולם הוסיף שבעוונותינו אנו אנוסים בעל כורחנו לשכון בארצותם של עובדי עבודה זרה, ולמרה הצר התקיים בנו בגלותנו, ועבדתם שם אלוקים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ואם העיר כולה דינה כן שאסור לדור בתוכה, קל וחומר לבית עבודה זרה עצמו, שאסור לנו כמעט אפילו לראותו, ומכל שכן שאסור לנו בודאי להיכנס לתוכו.

ברמב"ם בסוף פרק יא' מהלכות מאכלות אסורות, מובא שהנוצרים מוגדרים כעובדי עבודה זרה, וממילא דין כניסתם כבית עבודה זרה ממש, ולכן ברור מאוד שאסור לבקר בכנסיית הנוצרים.

גם מרן החיד"א כתב בספר "שיורי ברכה" לאסור כניסה לכנסיות, וכן פסק רבי חיים פלאגי בשו"ת "חיים ביד", שברור מהתלמוד והפוסקים שאיסור חמור להיכנס בבית תפילתם, והביא דברי להקת הפוסקים שהחמירו באיסור זה מאד. גם בספר "שבילי דוד" פסק שאיסור כניסה לכנסייה של נוצרים הוא איסור תורה ולכן אין להתירו אפילו במקום שיש חשש איבה, פן ישנאו אותנו הגויים על כך, וכן כתב רבי אליעזר דייטש, וכן פסק הרב עובדיה דאיה בשו"ת "ישכיל עבדי".

סיכום: אסור בהחלט ליהודי לבקר בכנסיות נוצריות ומנזרים. מדריכי תיירות צריכים להישמר מאוד לא להיכשל ולא להכשיל יהודים להובילם אל כנסיות הנוצרים, שיש בזה משום: "לפני עור לא תיתן מכשול". לשומעים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב. (עפ"י שו"ת יהווה דעת ד' – מה')

מפניני הפרשה - רעיון

רצון של ברזל

תחנוני משה להיכנס לארץ ישראל לא הועילו, אולם בכל זאת, ה' מאפשר למשה לראות את הארץ, ובפרשה הקודמת מצווה עליו לעלות לראש הפסגה, ומשם לסקור בעיניו את הארץ כולה – "**עלה ראש בפסגה ושא עיניך ימה וצפונה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך**..." (דברים פרק ג' כז')

מנקודת תצפית זו תתגלה לפניו כל ארץ ישראל. בטרם סוקר משה מראש הפסגה את הארץ היעודה לבני ישראל, הוא מדבר בשבחה, הוא מונה את שבעת המינים שנתברכה בהם הארץ: "**ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש**". ומוסיף: "**ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה**" (פרק ח' – ' ט')

נראה לומר שלדברי השבח הרבים שמרעיף משה על ארץ ישראל יש שתי סיבות מרכזיות והן:

- **סיבה לאומית** - רצונו של משה לחבב על העם את הארץ המובטחת.
- **סיבה אישית** - הבעת רגשותיו האישיים וכיסופיו לארץ ישראל.

בהמשך דברי השבח הנ"ל על ארץ ישראל מוסיף משה רבנו ואומר: "**ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת**".

חז"ל, במסכת תענית אומרים: "**אל תקרי אבניה ברזל - אלא בוניה ברזל**", כלומר- רק אנשים עם רצון של ברזל, עם דביקות במשימה שאינה יודעת מעצור, עם רצון חזק כפלדה, רק כאלה יכולים לבנות את ארץ ישראל.

איש הירא ורך הלבב אינו יכול לעמוד במשימת בניין הארץ. המסר מדבריו אלו של משה הוא להדגיש, שלא די בהבעת רגשות לארץ ישראל, ותמיכה מבחוץ - אלא החשוב ביותר הוא לקחת חלק בבניינה, גם אם הדבר קשה.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יואל אפרים בן אברהם עוזיאל זלצמן ז"ל

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד שלום בן שלום כתריאל ע"ה — רחל בת סוליקא דנינו ע"ה — רבקה בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה

ויקטור בן שרינה תמאם ע"ה יעקב (קובי) מאיר בן פאני אמיר ע"ה — גו'ליט בת נינט ע"ה — רינה בת פניר ניאזוב ז"ל

עמנואל עמרם בן אסתר אביטבול ז"ל — מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

מרת יענטה בת ישי אלכסנדר זצק"ל

בס"ד יט' לחודש מנחם אב ה'תשפ"ד
שנה שלושים גליון מספר 48
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת עקב
מפטירים

"וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי ה'"
(ישעיהו פרק מט' - יד')

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת:	18:57
יציאת השבת:	19:59
זמן רבנו תם:	20:18

דיני בתי התפילין עפ"י פסיקת מרן בש"ע ובפוסקים האחרונים

בתים מעור אחד

בתפילה של ראש, כל פרשה ופרשה נכתבת על קלף נפרד ומוכנסת לבית בפני עצמה. והשאלה, האם הבתים צריכים להיות מעור אחד, או שאפשר לחבר ארבעה עורות ולהצמידם זה לזה?

מקור בתלמוד

הסוגיא בתלמוד במסכת מנחות דף לד: עוסקת באופן הכנת הפרשיות לתפילה של ראש והכנסתה לבתים:

"ת"ר: יכול יכתבם על ארבע עורות ויניחם בארבע בתים בארבע עורות? ת"ל: ולזכרון בין עיניך, זכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות, הא כיצד? כותבן על ארבע עורות ומניחן בארבע בתים בעור אחד..."

מפרש רש"י:

בארבע בתים בעור אחד - שמפשיטין עגל קטן ולוקחים התיכת עור ומניחין אותו בדפוס שיש בו כמין ארבע אצבעות ומניחין אותו לייבש על הדפוס ונוטלין את הדפוס ונעשים בתים מאליהן.

בית יוסף

בבית יוסף סימן לב' מובאת התלבטותו של בעל התרומה בסוגיא זו האם חייב להיות עור אחד, או שאפשר לעשות ארבע עורות תפורים זה לזה:

"...בפרק הקומץ (מנחות לד:) תניא: כותבן על ארבעה עורות ומניחן בארבעה בתים בעור אחד.' וכתוב בספר התרומה (סימן רה): פירוש שיהיו הארבעה בתים מחוברים יחד מעור אחד או שמא מארבעה עורות ובלבד שיהיו תפורים זה לזה? וטוב ונכון לעשותן מעור אחד. עכ"ל".

פסיקה להלכה בשו"ע

בפסיקת מרן בשו"ע סימן לב' כתב שלתפילה של ראש צריך לעשות ארבע בתים מעור אחר, אך לא פירש אם מותר שיהיו מארבע עורות תפורים:

"יעשה ארבע בתים מעור אחד לשל ראש, ובית אחד לשל יד".

משנה ברורה

במשנה ברורה בסימן לב' ס"ק קעב' מביא דעות בפוסקים המכשירים בית לתפילה של ראש המורכב ממספר עורות תפורים או מודבקים, אך בסוף דבריו ממליץ לכתחילה לעשות בית לתפילה של ראש מעור אחד.

ילקוט יוסף

בספר ילקוט יוסף סימן לג' סעיף טז' כתב שלכתחילה יש להדר לעשות בית לתפילה של ראש מעור אחד, אך גם מכמה עורות דבוקים כשר:

"...לכתחילה יש להדר ליקח עור אחד ולעשות ממנו ארבעה בתים לצאת ידי חובה לכולי עלמא, אך מעיקר הדין אם חיבר העורות על ידי תפירה מהני. ואף שהבתים עושים אותם מעור אחד ממש, מכל מקום לא בעינן שיהיה התיתורא והמעברתא מעור אחד, אלא אפילו אם הוא עור בפני עצמו כשר. וכן מנהג העולם. ומכל מקום היכא דאפשר טוב לחדר גם בזה, לצאת ידי המחמירים בזה...ואמנם מי שאפשר לו לקנות תפילין מעור אחד ממש אעפ"י שהם יקרים, עליו להשתדל לקנותם...והשי"ת ישלם לו במיטבא".

סיכום

לגבי הכנת התפילה של ראש מובא בגמרא: "כותבן על ארבע עורות ומניחן בארבע בתים בעור אחד". נחלקו הראשונים בהבנת גמרא זו, אם הבית צריך להיות מעור אחד דווקא, או שאפשר לעשותו ממספר עורות תפורים או מודבקים. ולהלכה: מעיקר הדין מותר לעשות את התפילה של ראש ממספר עורות תפורים או מודבקים. אולם לכתחילה יש להדר לעשות תפילה של ראש מעור אחד ולעשות ממנו ארבעה בתים. ואף שעושים את הבתים מעור אחד, אין חובה שגם התיתורא והמעברתא יהיו מעור אחד, וכן מנהג העולם. ומכל מקום היכן שאפשר טוב להדר גם בזה, לצאת ידי המחמירים בזה.

גודל הבתים - מקור בתלמוד

בתלמוד אין סוגיא מפורשת שעוסקת בגודל הבתים, אך במסכת עירובין דף צה: מובאת סוגיא ממנו משמע שיש בראשו של אדם מקום להניח שני זוגות תפילין בבת אחת. מסוגיא זו העלו הפוסקים הראשונים שהבתים אינם גדולים מאד, אך גם אינם קטנים מאוד, שהרי אם כן, היה יכול אדם ללבוש שלושה זוגות תפילין בבת אחת: "...**רבן גמליאל אומר שנים שנים. מאי קסבר? אי קסבר שבת זמן תפילין הוא - זוג אחד - אין, טפי לא....אמר רב שמואל בר רב יצחק: מקום יש בראש להניח בו שתי תפילין...**"

פסיקה להלכה בשו"ע

בפסיקת מרן בשו"ע סימן לב' סעיף מא' לא הגדיר את את גודל הבתים: וכתב: "**אורך ורוחב הבתים וגובהן אין לו שיעור**".

משנה ברורה

מדברי המשנה ברורה בסימן לב' ס"ק קפט' יוצא שלכתחילה עדיף שלא יהיה שיעור הבתים קטן משתי אצבעות על שתי אצבעות, ובוודאי לא יותר קטן מאצבע. בביאור הלכה, ד"ה אורך ורוחב הוסיף שהנכון הוא שהתפילין יהיו בגודל ממוצע, לא יותר מארבע אצבעות על ארבע אצבעות, אך לא פחות משתי אצבעות על שתי אצבעות.

ילקוט יוסף

בספר 'ילקוט יוסף' לא התייחם לגודל הבתים, אך בסימן כה' כתב, שמצד זה אלי ואנוהו, צריך להתאים את גודל הפרשיות לגודל הבתים: "...**ויש חולקים ואומרים שגם בדבר מכוסה שייך דין זה אלי ואנוחו, ולפיכך יש להזהר שיהיו הפרשיות לפי גודל הבתים, ולא יניח פרשיות קטנות בבתים גדולים, דמכלל חיופי והחידור שיתמלא חלל הבתים בפרשיות...**"

סיכום: בתלמוד אין סוגיא מפורשת בנושא גודל הבתים. מרן פסק שאורך ורוחב הבתים וגובהן אין לו שיעור. אולם נכון לעשותם לא קטנים משתי אצבעות על שתי אצבעות ולא גדולים מ ארבע אצבעות על ארבע אצבעות.

פינת העורך

"כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם" (פרק ז' יז') – הרמז בזה: רק לכשתבין שאין בכוחך אתה, ושמבלי עזרתו של ה' יתברך, לא תוכל להתגבר על העמים – אזי אין לך להתיירא מהם כל עיקר. אבל אם תתיימר להוריש את הגויים בכוחך ובעוצם ידך – אזי עליך להתיירא מאד, שכן אז לא יבוא ה' יתברך לעזרתך.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לאריאלה עובדיה הי"ו לרגל הולדת נכדתה בת בכורה לירדן וניסים עובדיה הי"ו

יהי רצון שיזכו הוריה לגדלה באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, ויטצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם. לסבתא היקרים אריאלה הי"ו – יהי רצון שתיזכי לרוות נחת מכל צאצאייך מתוך בריאות ושמחה.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לזוג הצעיר אברהם ואנאל יצחקי הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת יצחקי הי"ו ומשפחת פלוריאן הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה לפני ואחרי אכילת אורז

הקדמה

אורז - האורז הוא סוג של תבואה הדומה לדגן, ונחשב לגידול השלישי בתפוצתו בעולם, אחרי תירס וחיטה. האורז משמש כמזון העיקרי עבור יותר ממחצית אוכלוסיית העולם. רבי יוחנן בן נורי וחכמים נחלקו בשאלה: האם אורז הוא מין דגן, כמובא במסכת ברכות דף לז. לדעת רבי יוחנן בן נורי אורז הוא מין דגן לכל עניין, ולדעת חכמים האורז אינו מין דגן. להלכה נפסק כדעת חכמים שאורז אינו מין דגן, לכל עניין – לקביעת הברכה על אכילתן, שאינו חמין בפסח ועוד.

המקור בנביא

בדניאל פרק א' מובא שנבוכדנצר ציוה לקחת ילדים מישראל, להאכילם מאכלים משובחים משולחנו של המלך ולטפחם כדי שישמשו לו כיועצים: **"ויאמר המלך לאשפנז רב סריסיו להביא מבני ישראל ומזרע המלוכה ומן הפרתמים: ילדים אשר אין בהם כל מאום מום וטובי מראה ומשכילים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך וללמדם ספר ולשון כשדים: וימן להם המלך דבר יום ביומו מפת בג המלך ומיין משתיו ולגדלם שנים שלוש ומקצתם יעמדו לפני המלך".**

חלק מהילדים שנבחרו היו דניאל חנניה מישאל ועזריה: **"ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה".**

דניאל רצה להימנע מאכילת מאכלות אסורים: **"וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפתבג המלך ובייין משתיו ויבקש משר הסריסים אשר לא יתגאל".** לכן הציע לאשפנז רב הסריסים הממונה עליהם שבמקום לתת להם לאכול מפתבג המלך שיתן להם לאכול מן זרעונים, וזה יהיה להם לתועלת יותר ממאכלי המלך: **"ויאמר דניאל אל המלצר אשר מנה שר הסריסים על דניאל חנניה מישאל ועזריה: נס נא את עבדיך ימים עשרה ויתנו לנו מן הזרעים ונאכלה ומים ונשתה".**

אשפנז ניסה אותם עשרה ימים ואכן הם נראו טוב והיו בריאי בשר: **"וישמע להם לדבר הזה וינסם ימים עשרה: ומקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב ובריאי בשר מן כל הילדים האכלים את פתבג המלך".**

מכאן ואילך הם אכלו זרעונים ולא מפתבג המלך והאלוקים היה עימם והצליחו מאוד:

"ויהי המלצר נשא את פתבגם ויין משתיהם ונתן להם זרעונים. והילדים האלה ארבעתם נתן להם האלוקים מדע והשכל בכל ספר וחכמה ודניאל הבין בכל חזון וחלמות:...וידבר אתם המלך ולא נמצא מכלם כדניאל חנניה מישאל ועזריה ויעמדו לפני המלך: וכל דבר חכמת בינה אשר בקש מהם המלך וימצאם עשר ידות על כל החרטמים האשפים אשר בכל מלכותו".

פירוש האלשיך

עפ"י פירוש האלשיך לפסוק יג', העובדה שהם נראו טוב והיו בריאי בשר, הייתה גמול להם מאת ה', על שנמנעו מאכילת מאכלות אסורות: **"...וה' עשה למען צדקו והפליא לעשות נס ופלא להפיק רצון קונם כאשר עם לבבם...כי אין מאכל זרועים מפטם ומשמין בטבעו...."**

אבן עזרא

לעומתו רבי אברהם אבן עזרא ביאר, שלא היה זה נס, אלא שדניאל וחבריו אכלו אורז במקום פת בג המלך, מפני שהאורז הוא נכבד מאוד וערב יותר מן החיטה וכן מזכך את הדם ועושהו טהור:

"ומקצת נראה - הטעם כל מראיהם ויאמר הגאון זה היה נס גדול ואין צורך כי היו אוכלים אורז הנקרא בלשון ערבי ארוז והוא נכבד מאד וערב מן החטה ועושה דם טהור והוא מאכל אנשי הודו ואין להם חטה ונעשו ממנו תבשילים".

אבן מדברי חז"ל בתלמוד ובפוסקים עולה שאורז הוא מאכל מזין, לכן כשאוכלים ממנו מבושל או אפוי כלחם מברכים על אכילתו ברכת "בורא מיני מזונות", ברכה שנתקנה על אכילת מיני דגן מבושלים או אפויים.

המקור בתלמוד

על פי המובא בגמרא במסכת ברכות דף לז. על אכילת פת אורז או מעשה קדירה מאורז מברכים ברכה ראשונה "בורא מיני מזונות" וברכה אחרונה "בורא נפשות רבות": **"ואורז (ודוחן) לא מברכינן בורא מיני מזונות? והתניא: הביאו לפניו פת אורז ופת דוחן - מברך עליו תחלה וסוף כמעשה קדירה, וגבי מעשה קדירה תניא: בתחילה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש! - כמעשה קדירה, ולא כמעשה קדירה, כמעשה קדירה - דמברכין עליו תחלה וסוף, ולא כמעשה קדירה, דאילו במעשה קדירה - בתחילה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, ואילו הכא, בתחילה מברך עליו שהכל נהיה בדברו, ולבסוף בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת..."**

בגמרא שם בהמשך מובא שאדם הכוסס את האורז כמות שהוא, מברך עליו ברכה ראשונה "בורא פרי האדמה".

כמו כן מסקנת הגמרא שם שאם טוחנים את האורז ועושים ממנו לחם ואחר כך מבשלים את הלחם במים, גם אם הפרוסות קיימות (ויש בכל אחת כזית) מברכים עליו ברכה ראשונה "בורא מיני מזונות" וברכה אחרונה לדעת רבן גמליאל "מעין שלוש", ולדעת חכמים "ולא כלום" ומפרש רש"י ש"ולא כלום" הכוונה היא לברכת "בורא נפשות רבות": **"אמר מר: הכוסס את האורז - מברך עליו בורא פרי האדמה, טחנו אפאו ובשלו, אף על פי שהפרוסות קיימות - בתחילה מברך עליו בורא מיני מזונות, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש. - והתניא: לבסוף ולא כלום! - אמר רב ששת: לא קשיא: הא רבן גמליאל והא רבנן..."**

מפרש רש"י

ולא כלום - כלומר אין טעון מברכות פירות ארץ ישראל ולא כלום, אלא בורא נפשות רבות, ככל מידי דליתיה משבעת המינין.

ספר הלכות גדולות (בה"ג)

בספר הלכות גדולות סימן א' - הלכות ברכות פרק שישי עמוד סג' פסק שאל אכילת אורז מבושל מברכים ברכה ראשונה "בורא מיני מזונות" וברכה אחרונה "בורא נפשות רבות": **"הילכך אורז כד מבשל או אפי מברך עליה בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות כדקא מתרצינן בברייתא תני גבי אורז ולבסוף ולא כלום דלא מחמשת המינין הוא, ומאי לא כלום, לאפוקה ברכה אחת מעין שלש אלא מבורא נפשות לא נפיק".**

פסיקת הריי"ף

כן פסק הריי"ף במסכת ברכות דף כו. והוסיף שזה דווקא אם אוכלים אותו בפני עצמו ולא בתערובת: **"הלכך לגבי אורז כד מבשיל ליה בתחילה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות...תני גבי אורז ולבסוף אינו מברך עליו ולא כלום, וקיימא לן דכל ולבסוף ולא כלום מברך בורא נפשות רבות, והני מילי בדאיתיה לאורז בעיניה אבל על ידי תערובות לא..."**

פסיקת הרמב"ם

כן פסק הרמב"ם להלכה בהלכות ברכות פרק ג' הלכה י' שעל אכילת אורז מבושל או אפוי מברכים ברכה ראשונה "מזונות" וברכה אחרונה "נפשות", זאת בתנאי שאינו מעורב עם דבר אחר, אלא אורז לבדו.

"אורז שבישלו או שעשה ממנו פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות ובלבד שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו".

שם ומשפחה _____

קיום מצוות מאהבה

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה...ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד..." (פרק ז' פסוק יב').

אמר משה רבנו לבני ישראל: "אם תשתדלו לקיים את המצוות הקלות שאנשים מזלזלים בהן וחושבים שהן דבר קל ערך ואין מוכרחים לקיימן, כמו לדוגמא: לא לשבוח לברך לפני ואחרי כל דבר שאוכלים או שותים, ישמר לכם ה' את השבועה שנשבע לאבותיכם לתת לכם את ארץ ישראל, ותבורכו בכל הברכות.

המשיך משה רבנו ואמר להם: אל תקיימו את המצות שה' נתן לכם על מנת לקבל עליהן שכר מיד, אלא השתדלו לקיימן מתוך אהבת ה' מבלי לחשב כלל על השכר. אם כך תעשו יהיה השכר על המצות שמור לכם לעולם הבא, לא כמו הגויים שאם הם עושים מעשה טוב, מיד ה' נותן להם שכרם, שלא ישאר להם שכר לעולם הבא.

גם בעולם הזה ה' יאהב אתכם ויברך אתכם, את תבואתכם ואת צאנכם ומלבד כל הברכות שיהיו לכם יסיר ה' מכם את כל המחלות, כדי שתוכלו להנות מן הברכות שיתן לכם.

האכל את בעלי החיים שברשותך ואז תאכל

ברכת המזון יש לברך בכוונה גדולה, ולהודות לה' על כל הטוב שעושה עימנו בכל יום ו ורצוי מתוך סידור.

"ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת" "אבא" - קרא מרדכי - "ארוחת הצהרים מוכנה כלנו מחכים לך שתבא לאכול" אפרים האיכר הציץ מתוך לול התרנגולות והשיב לבנו "התרנגולות עדיים לא קיבלו אוכל, מרדכי, גם את הברווזים עלי להאכיל תחילה."

"אבל אבא," התפלא מרדכי, "הם יוכלו להמתין עד שנסיים אנו את ארוחתנו. הרי אתה יכול גם אחר כך להאכיל את בעלי החיים".

"לא מרדכי" ענה לו אביו - "אסור לנו לאכול את ארוחתנו, כל זמן שבעלי החיים שלנו לא קיבלו את המזון שלהם. התורה הקדושה ציותה עלינו "ונתתי עשב בשדך לבהמתך" - קדם תאכל הבהמה ורק אחר כך 'ואכלת ושבעת' מותר לו לאכול.

אולם לגבי שתיה האדם קודם לבהמה ומתר לו לשתות תחילה. בא מרדכי, עזור לי להאכיל את בעלי החיים שלנו ואחר כך נלך גם אנו לאכול את ארוחת הצהרים".

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. איזה פרי משבעת המינים לא הוזכר בשמו?

א. הענבים. ב. הזיתים. ג. התאנים. ד. התמרים.

2. המגדל בהמות בחצר ביתו, כשריצה לאכול ולשתות, מי קודם למי?

א. האדם קודם - לאכילה ולשתיה. ב. האדם קודם לבהמות לשתיה.

ג. הבהמות קודמות לאדם לאכילה. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

3. "...עקב תשמעון את המשפטים האלה..." לאיזה סוג מצוות הכוונה?

א. למצוות הקטנות שנראות לא חשובות. ב. לעשרת הדיברות.

ג. למצוות לדון דין אמת וצדק במשפט. ד. למצוות הקשות והנדירות.

4. כיצד נשברו הלוחות כשמשה רבנו ראה את העם חוטא בחטא עגל?

א. רפו ידיו והלוחות נפלו נשברו. ב. הלוחות נסדקו ונשברו מעצמם.

ג. משה החזיק בלוחות השליכם ושבר אותם. ד. העם שבר אותם.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. "ולעובדו בכל לבבכם" (פרק יא') לאיזו עבודה הכוונה?

א. עבודה שבלב - תפילה. ב. עבודת הקורבנות.

ג. כוונת הלב בעת קיום המצוות. ד. עבודת ה' ביצר הטוב ויצר הרע.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. האם משה התפלל בעד אהרון, והאם תפילתו הועילה?

א. לא, אהרון התפלל בעד עצמו. ב. כן, ותפילתו לא הועילה.

ג. כן, ובזכות זה, מתו רק שנים מבני אהרון. ד. אף תשובה לא נכונה.

7. "...הָאֵל הַגָּדל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא..." (פרק י') מהי גבורתו של הקב"ה?

א. נלחם לישראל במלחמותיהם. ב. מגן על היתומים והאלמנות.

ג. מקיים את המציאות ומחיה את כולם. ד. תשובות א' וג' נכונות.

8. מה למדו חז"ל מהפסוק "...כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלוקיךָ" (פרק י')?

א. יראת ה' היא אוצרו של האדם. ב. אין לקב"ה בעולמו, אלא יראת שמים.

ג. הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ד. כל התשובות נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ח'

9. מה הדגיש בפסוק "...אֲשֶׁר לֹא בְמִסְפֵּנֵת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם" (פרק ח')?

א. לא תאכל לחם כמסכן, אלא תאכל תאנה וכו'. ב. טיב לחמה של ישראל.

ג. לא תאכל לחם כמסכן, אלא תאכל בשר, דגים וכו'. ד. א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא - כיתות ה' עד ח'

10. "שִׂמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ..." (פרק ח') כיצד קרה הדבר?

א. בדרך נס. ב. הוציאו ממצרים הרבה בגדים והיה להם מספיק להחלפה.

ג. באכילת מן לא נוצרת זיעה הגורמת לבלאי. ד. כל התשובות נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת דברים:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(נשא תשעה') (שיעור 544 לא סופי)

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור ויעצור וירומם וינשא את **שמעון דנינו ומשפחתו הי"ו**. מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"**: וכן **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום"**.